

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเนื้อหาและข้อมูลด้านนามธรรมที่ส่งผลต่อการออกแบบและการก่อสร้างสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทเงิน บ้านต้นแหน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาและวิเคราะห์สรุปหาหลักเกณฑ์การออกแบบและการก่อสร้างทางรูปธรรมของสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทเงิน บ้านต้นแหน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 3) สรุปข้อมูลด้านนามธรรมและรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบก่อสร้างสถาปัตยกรรมหลองข้าวแบบไทเงินบ้านต้นแหน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการอนุรักษ์หลองข้าวแบบไทเงินต่อไป

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำ ผู้อาวุโส หรือปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าของหรือทายาทหลองข้าว ที่ก่อสร้างในช่วงปี พ.ศ. 2450-2510 และสถาปนิกผู้ออกแบบก่อสร้างหลองข้าว หลองข้าวที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลองข้าวในหมู่บ้านต้นแหนน้อย และต้นแหนหลวงทั้งหมด จำนวน 71 หลัง และหลองข้าวสำหรับใช้เป็นกรณีศึกษาคือ หลองข้าวที่ก่อสร้างในช่วงปี พ.ศ. 2450-2510 จำนวน 24 หลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบรังวัดหลองข้าว และกล้องบันทึกภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแยกประเด็น แล้วสังเคราะห์หาหลักเกณฑ์ด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์และสถิติ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1) เนื้อหาและข้อมูลด้านนามธรรมที่ส่งผลต่อการออกแบบและการก่อสร้างประกอบด้วย ความเชื่อหลัก คือ หลองข้าวเป็นที่อยู่อาศัยของข้าวซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่มีบุญคุณ ต้องมีสถานอยู่เหนือกว่ามนุษย์ ความเชื่อรอง คือ ความเชื่อเรื่อง ทิศทางตำแหน่งการสร้างที่ในทิศตะวันออกของบ้าน การใช้ไม้ใหม่ในการนำมาสร้าง การสร้างสูงกว่าบ้าน การสร้างจำนวน 3 ห้อง รวมถึงการใช้ฤกษ์ยามและพิธีกรรมต่าง ๆ ในการสร้างแต่ละขั้นตอน

2) หลักเกณฑ์การออกแบบและการก่อสร้างทางรูปธรรม พบว่า โดยทั่วไปขนาดของหลองข้าวมีความกว้าง 4.30 เมตร ความยาว 7.00 เมตร ความสูงเสาห้อง 2.20 เมตร ความสูงของผนังห้อง 2.40 เมตร ความสูงเสากระเบียง 1.80 เมตร ความสูงคั้ง 0.60 เมตร ความกว้าง 1 ช่วงเสาของด้านหน้า/1ช่อง 2.10 เมตร ความกว้าง 1 ช่วงเสาของด้านข้าง/3ช่อง 1.60 เมตร และความกว้างกระเบียง 1.10 เมตร

The purposes of this research were 1) to study content and abstract data that be influence to Lhong – Koaw Tai Khoen’s design and building 2) to study and analyze factual principle’s of Lhong – Koaw Tai Khoen’s design and building 3) conclusion of abstract and factual data of Lhong – Koaw Tai Khoen’s design and building.

Populations of this research were elder, Lhong – Koaw owner (building in 2450-2510 B.E.) and craftsman. 71 Lhong – Koaw in Tonhanloung and Tonhannoi were Used, and 24 Lhong – Koaw (building in 2450-2510 B.E.) were case study. Instrument of this research were interview form, observation form, measure form and camera. Data were analyzed by classifying, synthesize by Mathematic and Statistic.

These results were as follow:

1) Content and abstract data that be influence to Lhong – Koaw Tai Khoen’s design and building were main believe (Lhong – Koaw that place for rice keeping: rice were holy and kindness) and secondary believe (direction-in east , material-new wood, height, room amount, time and worship)

2) Factual principle’s of Lhong – Koaw Tai Khoen’s design and building were 4.30 metre in width, 7.00 metre in length, 2.20 metre in height of room post, 2.40 metre in height of room wall, 1.80 metre in height of terrace post, 0.60 metre in height of king post, 2.10 metre in front width of post / 1 section, 1.60 metre in side width of post / 3 section and 1.10 metre in width of terrance